

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

6 днн.
3 " "
9 днн.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 днн. пара од врсте.
Преплату ваља слати унутрицом на општин
ски суд а све кореспонденције на уредника.
РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ.
Неплаћена писма не примају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

РЕДОВНИ САСТАНАК

Одбора општине београдске

12 Септембра 1887 год. у 6 $\frac{1}{2}$ час. по подне

Били: Председник општине г. Живко Карабиберовић, члан суда г. М. Кр. Петровић, одборници и заменици: г. г. Јов. Дилбер, Ник. Ђорђевић, Ст. Добривојевић, Дим. Ђ. Миловановић, Павле Матић, Дим. Наумовић, В. Дучић, Ферд. Розелт, Илија Антоновић, Ник. Д. Кики, К. Црногорац, Н. М. Води, Милош Симеоновић и Свет. Јанковић.

По што је отворен састанак, прочитане су најпре одлуке одбора из седница од 14. и 27. Августа и 2. Септембра, које је одбор усвојио, и за тим се прешло на дневни ред.

Г. Председник. На првоме месту дневнога реда, имамо питање о калдрми у краљ Милановој улици. — Предавајући ми дужност, мој поштовани предходник био је добар да изнесе и неке ствари, које он није био доспео да их одбору предложи, а међу које долази и ово питање дневног реда,

Ви ћете сви одобрити, госнодо, да је оправка теразијске калдрме, више но обична потреба, у толико преча, што је то главна улица, којом се и то скоро сваког дана сви служимо, Главно би онде било решити: *када* и *како* да се оправка. Да градимо сада од коцака нову, недостају средстава а није ни време. Да је оставимо даље, каква је, и то је немогућно. Било би онда без сумње најподесније покрпити је за време, до коцака; али се на жалост то не да учинити што би требало мењати скоро сваки камен. Једино онда остаје да прерадимо ову обичну, данашњу калдрму, на том приликом и да спустимо испуцале средине, које с немогућава пролазак двају кола а да једна не оду у олуку.

Не би можда требало сада у јесен вршити овај посао, ма колико да је он прешан; али ја ћу вам у конференцији показати који ме псовод највећма упућује да са њиме не одлажемо, па ћу вас за то молити за одобрење: да могу (почев од Лондона) одмах наредити поправку ове калдрме на начин који с општинским инжењерима наћем за најбољи и најјевтинији: (Настала конференција. После конференције одбор једногласно одобрио предлог г. председника).

Г. Председник. Прва лицитација за закуп саланских плацева држана је 20 авг. и од 8 плацева за 6 добивено 1336 дин. После лицитације г. П. Манојловић нудио је 1830-20 дин., колико и прошле године. Онда су понуђени лицитанти шест плацева, да онда дају колико Манојловић није пристао и ви сте наредили другу лицитацију. На тој, 2. Септембра, за 3 плаца понуђено 295 дин. а други није ни лицитирали, Оваким резултатом одбор је био упућен да овласти председништво да оно учини како за најбоље нађе, те да се општин. интереси не окрње. Према томе ја сам најпре позвао Манојловића и понудио му да се прими закупа, како га је био условио, но он ми је рекао да не може с тога, што је стока, која се на саланама коље, поскупила, те ће бити мање рада. За овим сам позвао лицитанте оних трију плацева и погодили се да за њих плате 500 динара, дакле дупло више а један плац уступим за 170 динара К. Гинићу. На тај начин добили смо 670 дин али имамо још 5 плацева на расположењу, да их дамо онима, који се омет сеператно јаве. (Одбор је једногласно одобрио и овај поступак председништва).

Саланско право први пут, 19. Августа, изашло је само 620 а прошле смо године добили 1153 динарз; после лицитације исти Манојловић понудио 720, П. Тошић 800 а један други динар само више. Ви сте и лицитацију и понуде одбили. На другој лицитацији добивено свега 700 дин. те сте и по томе предмету овластили председника да поступи како за најбоље нађе. Како ми је Манојловић показао да се годишње саланских кожа прода од 8000 до 16 000 комада, понудио сам њему да нам осигура 800 динара, а колико буде више да нам доцније по броју кожа плати. Он је на то пристао, те тако смо осигурав за нужду и ову, колико толико од лицитацијоне суме већу, задржали то право у своје руке; а колико ће нам још прихода пасти, то ћемо доцније видети. (Једногласно је одбор одобрио и овај поступак председништва, према своме ранијем овлашћењу).

Г. Председник. Прву лицитацију за набавку дрва није одбор усвојио. На другој лицитанти није хтели да лицитирају што нисмо пристао да дрва ухвати на њиховим плацевима а ми да их после превучемо. Ја разумем њихов рачун, али нас се тичу општински интереси само. Врло је незгодно да ми примам дрва на њиховим плацевима, па да их сами превлачимо, јер ништа не смета да

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

се догоде злоупотреба, пошто поједина кола могу врло лако да залутају и до чије друге куће. Но пошто нама треба свега 300 хвати ове године, можда ће по најбоље бити да сами, кад вода крене, купимо лађу — две (300 хвати) да истоваримо на нашем плацу, а одакле под контролом нарочитих спроводника, да их разнесемо по школама и другим општинским локалима. (Одбор је усвојио једногласно да се овако поступи с тим, да дрва набави г. председник са двојицом г. г. одборника).

Г. Председник. Кад је држана прва лицитација за закуп права на цубок, није дошао био нико да лицитира, тако исто ни на другој али је Лудвик Хам понудио 12.000 дин. свега. Трудио сам се да се увирићим за што овај приход наилази на такву тешкоћу ове године, и један од лицитаната рекао ми да узрок лежи у томе што се лекарским прегледом велики део цубока оглашава за неупотребљив, нездрав, те се тиме закупца цубока штети. Узев објасњење од нашег марвеног лекара, ја сам удесио да он у будуће, при уништавању неупотребљивих делова штедљиво приступа, те кад се н. пр само врхови цигерица не би смели пустити, да не повиштава и целу цигерицу већ врхове одсеца. Ако је у своме доиста лежао разлог, са којег закупци нису хтели лицитирати, на трећој (лицитацији) већ ја мислим наћи ће рачуна да понуде озбиљне цифре. У противном ви знате што ће нам остати да чинимо, те да обезбедимо ако не већу оно бар цифру овогодишњег прихода. (Одбор је према гледишту г. председника одлучио да се причека за који дан на расписне трећа лицитација за закуп цубока

Г. Председник. Лицитација за лиферевање палидрваца и платна за брисање, држана је 27. августа. Платно остало на Петру Мацићу за 0.33 дин. од јарде, а машине (туце за 0.47 дин.) на синовима Шт. Боди. (Одбор одобрио ову лицитацију стим да пријему присуствује и по који одборник).

Г. Председник. Оправка возова на првој лицитацији остала на Јуришићу и Делићу за 2000 динара, а прошле било 1200. Но ова разлика излази отуд што је број возова повећан а уврштена и оправка степеница алата пожарне чете, амова итд. Влада Миленковић после лицитације понудио 1900. Држана између њега и лицитаната ужа лицитација и остала на последњима за 1845. Сад вам износим ту лицитацију, да оцените можемо ли је усвојити или не. (Нашав према броју возова да цена није велика, одбор је одобрио ову лицитацију).

Г. Председник. За чишћење пијаца и уговорених ширина, ове смо године плаћали 12.297 дин. Лицитација за вдућу годину остала за (9463 дин.) на Лази Станковићу

и Савки Табаковићки. Но како је после лицитације понудио г. М. Јовичић за 200 дин. нижу цифру, наређена ужа лицитација и остала на Јовичићу за 8829 дин. (Одбор је одобрио ову лицитацију једногласно.)

Г. Председник. Ков коња остао на Влади Миленковићу за 156.75 дин. годишње (Одбор одобрава и ову лицитацију).

Г. Председник. Још од годишњих лицитација за оп. потребе имамо лицитацију за лиферевање канцеларијског материјала. Остали су разни артикли подељени на више лифераната а уговорена предаја по муетри.

(По саслушању протокола лицитације, одбор је једногласно одобрио лицитацију за набавку канцеларијског материјала, с тим да пријем поред км. помоћника, који буде одређено, врше и два одборника. Председнику оставио, да настане те да се четке у колико скупље плаћене у толико бољег квалитета добијају.)

Г. Председник. Сад имамо на реду извештај о лицитацији за направку калдрме на оном делу улице од „Дубровачке“ улице до „Круне“, према вашој одлуци. — г. Чађевић је тражио да се направи коцкаста шестострана калдрма, као што се у целом свету прави: хтео је да подлога буде најпре крупан шљунак, па онда да дође ситнији шљунак и поједини слојеви да се набијају ваљком; начинио је предречун, и по његовом предрачуну коштао би квадратни метар 16½ динара. Предузимачи кад су чули за услове, дошли су накнадно у општински суд, а на самој лицитацији није нико ништа дао, рекли су да не могу пристати за ту цену. Један је се понудио да прави за 20.50 дин. квадратни метар. Ја мислим, господо, да ово не треба да одобрим, а међу тим сад није ни време, да правимо такву калдрму; ми би могли да нађемо људе, који имају готовог тесаног камена, и ако желите да направимо привремену калдрму, она ја нисам противан, али нисам за то, да сад платимо по 20.50 дин. квадр. метар.

Г. Никола Борфевљ. За ову калдрму решено је тако, да ако имаоци кућа у тој улици с неким делом притеку у помоћ општини — а обећали су да ће дати — онда ће се правити калдрма од коцкастог камена; а ако не притеку у помоћ, онда да се прави обична калдрма. Заиста је нужно да се што скорије у тој улици направи обична калдрма, и по мом мишљењу ту је прече направити калдрму по на Теразијама. С тога сам мишљења да г. председник нареди, да се најкраћим путем направи обична калдрма у тој улици.

Г. Председник. Ако и позовемо имаоце, да нам притеку у помоћ, кад будемо правили коцкасту калдрму, ми опет морамо правити сад обичну калдрму, а кад дође време да правимо коцкасту калдрму, онда ћемо казати да

треба и наши грађани у тој улици да нас помогну, а у ствари они и треба да плате, јер они нису ни имали калдрме, и морали би по 3 хвата калдрме да направе пред својим зградама, јер је то њихова улица.

Дакле, господо, усвајате ли да правимо сад привремено обичну калдрму, а доцније коцкасту? (Усвајамо).

Молим вас господо, сад имамо још један хитан предлог.

Ви сте решили да се код теразијске мушке школе доида једна соба и предсобље. Држана је лицитација, која је одобрена и лицитант је предузео посао. Но сад при копању темеља наилази се на неке насипе, па не може даље да се иде. Инжењер г. Смедеревац каже, да би био велики трошак, ако би даље продужио, и он предлаже, да се други темељ прави. Пошто је хитна ствар, ја сам му казао, да одмах узме одборника г. Розелта као стручњака и да с њим на лицу места извиди ствар. Г. Розелт је био и донео је нацрт и прорачун, шта ће коштати додатак за копање земљишта и шта ће коштати балвани, који ће се метнути овде, где је слабо земљиште, и на тим балванима продужиће се зидање. Он је направио рачун, да ће то све коштати 640 дин. Ја се надам, да ћу неколико динара моћи одбити, па да дам да се одмах ради.

Ја вас молим да одобрите ову суму и да ме овластите да могу наредити да се даље ради. (Овлашћујемо вас).

Молим вас изволте чути још неколико уверења. (Одбор је дао своје мишљење о њима).

Састанак је трајао до 7¼ часова по подне.

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

ПИСМА ИЗ РУСИЈЕ

(париском „Солеј“ у)

Петроград 15 Септембра 1877 год.

Политичко стање се од ово неколико дана знатно избистрило. Руска дипломатија, подупрta кнезом Висмарком, проговорила је злослутним тоном у Цариграду. Изгледа да је припређено Порти, да ће у ского доћи флота у походе — њеном Босфору и Дарданелима; и, овако заповедничком разлогу, она је брзо и попустила. Пристала је да, на свој рачун, изведе предлоге руске, а на име: да збаци кнеза Кобурга и пошаље у Софију једног њеног руског са привизорним пуномоћјем, а неограниченом влашћу. — Од своје стране, Русија тврди да је овај предлог строго саобразан уговору берлинском. И доиста, члан *шести* уговора од 1878 буквално гласи: „Привремена управа Бугарске, до довршења органског уређења, биће посерена једном

нарочитом комесару руском. Један царско-отомански комесар, као и консули *ad hoc* осталих сила потписница, имаће да врше контролу над функционисањем ове привремене владе“.

Дакле, руски дипломати тумаче горњу тачку овако: стање у коме се данас наводи кнежевина Бугарска јесте савршено привизорно. Регенство, постављено од Батемберга, било је незаконито и берлинском уговору противно. Сви чиновни регената према томе су незаконити, па следствено: и избор кнеза Кобурга од Собранија. Бугарска је, по истој логици, пала у оно стање анархије у каквоме је била „до довршења органског јој уређења“. Отуда и потреба за *једном нарочитом комесару руском* — као год у години 1868. Оно, истина, да члан *седми* истог уговора савршено обеснажава ово гледиште петроградских државника, јер вели: „да се гореозначена влада привизорна не може протегнути више од девет месеца, после измене ратификација потписана уговора“. Међу тим, девет година је протекло од то доба... Друга једна, или управо *трећа*, алинеја седмог члана гласи; „Кнеза бугарског биће слободно бугарски народ, а потврђиваће га Блистателна Порта са пристанком осталих сила потписница“. *За случај да се кнежевски престо уипразни, избор новог кнеза извршиће се под истим условима и по истом реду*.“

Очевидно, ова посљедња реченица односи се на претходећу, односно, на избор кнеза народним собранијем и потврду истог од сузерене Порте. Али руски кабинет не схваћа тако ту ствар. На против, он истиче, да се та несретна реченица не односи на *седми* већ на *шести* члан уговора, — на онај што говори о „нарочитом комесару руском“. Дакле, ево нам два разна тумачења једног истог уговора, на коме су колико јуче радили први дипломати Јевропе. Да ли је, доиста, и вредно било сакупити за један сто толико политичких велчина да се дође до овако нејасне редакције? Што се Аустрије, Инглеске, Италије, па и саме Турске, тиче, лако је појмити осећања која буди у њима овако, у најмању руку, спорно тумачење уговора. Турска попустила — претњама; во хоће ли поустити и Инглеска? Без сумње, не. И онда, на шта ће изаћи сва ова дипломатска трзавица? На пулу. Наћи ћемо се сутра на оном истом месту на коме смо били јуче. Доиста, Русија треба једном да се реши: да се поклони свршеноме чину — што она у осталом учинити неће — или да потрже мача без икаква овлашћења Јевропе. Него, ко зна да ли

У донде неће у самој Бугарској букнути каква буна, пролити се крв, а варница која тамо севне, до пролећа запалити и цео Исток? *Мир* је за неколико месеца бар осигуран, а за данашње време то није мала корист. Она је, управо, у толико већа, што је, као што сам вам још пре месец дана јавио, *савез руско немачки* свршена ствар. Цар Александар III, који за сада болује у Коненхагену, на сву прилику отићи ће на сусрет староме цару Вилхелму у Данциг или Кенигсберг. Дворови су, дакле, при свим противним изгледима, сложнији но игда; док се овдашњи званични кругови строго држе примера које им двор даје. За сада су јако противви Француској, али сутра могу бити још противнији Немачкој. Овај ми се последњи обрт чини не само вероватан него и близак. Па откуда то? Отуда, што иза званичне Русије стоји *народ*, који је далеко од тога да дели мисли и осећаје из ажене у књижици једног Галицива. Похвале, ако мало и претеране, које је штампана француска просула на гроб Каткова, јако су поласкале широј публици руској, под којом ми разумемо, писмену масу: књижевника, професора, новинара, лекара, мањих чиновника, официра и попова — једном речју — све оно што ви у Француској зовете „просвећеном класом“, а што се овде зове: „интелигенцијом“!...

Прошла недеља била је доста сиромашна у законодавним реформама, али сам у стању да вам јавим за неколико важних указа, који ће се ју скоро поднети цару на потпис. Ти се укази тичу финансијских реформама или, правије рећи, нових намета. Положај финансијски постао је тако критичан, кубура на државним благајнама тако лута, да се на ову меру одавна гледало као на неизбежност. Међу тим, неће ови нови намети за то бити свету и мање непријатни....

Друга једна мера тиче се скорог сазивања резервиста од 1877 и 1882 на вежбање у свима крајевима царства. До сада није чињена проба у овако огромним размерима. То ће бити нека врста полумобилизације, која ће и у јевропској и у азијској Русији откинути од дневних послова на стотине хиљада људи. Ја ћу се у своје време вратити на овај занимљиви покушај. За сада нека ми је слободно изнети само један од првих му последица. Већина позваних резервиста у великим варошима састављена је из занатлија, послужитеља, и најамника канцеларијских. Многи од њих, који имају да проведу три недеље под заставом, могли би да изгубе

своје место и ш њиме парче леба. Да би се, пак, отклонила ова опасност за такве људе, петроградски градоначелник издао је наредбу која је учинила најбољи утисак. „По што је — вели се у акту — сазив резервиста опште народна, као што је државна ствар и потреба, то се упућује становништво престонице да помогне својим резервистама у вршењу ове грађанске им дужности“. Од своје стране, градоначелник заповеда члановима квартава, да пазе да људи који се буду одазвали војноме позиву не буду услед тога лишени свога занимања, већ да му се и по повратку са вежбањима слободно вратити могу.

КАРАКТЕР

(по Смајлсу)

IX.

Дружба у браку.

Доброта, а не лепота, женска освојиће срце моје.

Шекспир.

Мужу присвоји мудрост, а жени нежност.

Џорџ Херберт.

Да је бог хтео да жена буде госа човеку он би ју створио из његове главе; да је хтео да му она буде роб, он би ју сагрдио од његових ногу; али по што је он хтео да она буде њему *раван дру* то ју је он извадио из ребра, из *недра*, његова!

Свети Августин.

(Наставак)

У свима менама живота, карактер људи и жена теше се међусобном дружбом. Ми смо већ имали прилике да говоримо о утицају *мајке* на карактер своје деце. Видели смо, како је она творац оне моралне атмосфере у којој она (деца) живе, којим њихова душа и срце дише, онако, као што се њихово тело физичким ваздухом напaja. Нити је жена само природна гајиља дејачи, учитељка детињства; она је и вођа и саветница и друга зрелости, — а све — у разним јој својствима мајке, сестре, љубавице и супруге. На кратко, жена утиче, — кад мање кад више, кад добро кад зло — али увек силно утиче на целу судбу човечију.

Што се односих *друштвених*, улога и дужности људи и жена тиче, оне су самом природом јасно обележене. Ту вреди спо: „Бог је рекао човеку ово, а жени оно“, али свакоме свјетле. Нита је ту жена за посао мушки, ни човек за посао женски. Него, ако и женско и мушко живи свако за свој рачун, опет их је природа нераздвојно везала, и останао човештва и прогрес његов под-

једнако их потребује. Ако речи може бити о каквој разлици међу њима она се не сме тражити у другарској равноправности њиховој већ у неједнакости физичке им мере и снаге. Мушко је јаче, чвршће, живавије; женско је нежније, осетљивије, мекше. Код човека глава је претежнија, код жене срце; па ако глава и управља, срце влада у животу. Оно, истина, да има и женских људи као што има мушких жена, али то су изузетне појаве које само потврђују горње правило.

Дакле, ако мушке особине и потичу више из главе, а женске из срца, опет, за то није мање потребно да се мушкој страни пружа душевно а женској умно образовање. Бездушан човек не треба да има места у просвећеном друштву, као год што не треба да га има глупа и неразборита жена. Развијање целе моралне и интелектуалне природе потребно је и мушком и женском подједнако, ако се хоће т. ј. да добије здрав и честит карактер. Човек који не воле никог и не мари ни за шта, то је жалосно, гнусно, јер себично, створење; док је и најлепша жена, без развијене свести, једва што више од такве украшене лутке. Било је време кад се на слабост и зависност женску гледало као на главни услов њене вредности. „Ако хоћемо да ств римо себи слику достојанства мушког — вели Ричард Стил — ми ју морамо представити себи као оличеву мудрост и храброст. Исто тако и код женске стране мора се представити нежност, пажљивост и све оне црте којима се она разликује од другог пола, са неком птичињеношћу, која ју још чини људском“. Према томе, оно што треба код женскиња развијати то је пре слабост него снага, пре глупост него ли мудрост. Она има бити нежно, плашљиво, увек на сузе готово, безбојно, слабо створење, које ће имати таман довољно свести за своје меке жеље да се вечно адресује „вишем“ полу. Другим речма, она се има васпитати да буде мушки пакит, а не жена, мати, друг и пријатељ.

У једном од својих „*Моралних Огледа*“ поета Поп вели: „да већина жена нема никаква карактера,“ али ће бити да се ова поетска сатира односи на жену која је над њиме тиранисала, или и на госпођу Вортли Монтају пред којом је он у љубавноме заносу падао на колена па био с презрењем одбијен. У остатом Поп није био праведан судија жена као што није био разборит, па ни толерантан судија људи. У наше време, као што смо већ нагласили, ушло је и сувише у обичај развијати слабе уместо јаких страна женских, — осетљивост на штету телесног и душевног јој здравља

Хоће се да жена живи, креће се и зависи од туђе љубави — док ваљда не оствари ону пословицу талијанску која гласи: „тако је добра да већ од добра и не ваља.“

С друге стране, у васпитању младих људи греша се и сувише на прти себичности. Јер, док се дечаку улива да се у животу поглавито узда у своју намет и свагу, девојка се скоро са свим обратном васпитава. Он се и сувише упућује на самог себе, а она се и сувише упућује на њега. У првом случају глава се развија о трошку срца, а у другом срце се развија о трошку главе.

Нема сумње да се највећа својства жене олодајују у њеним односима са својим ближњим, а свагом моралне јој природе. Она је мајка и гајиља рода људског. Њој је поверено да одоји, одхрани и одгаји вашу нејач и наше потомство. Ова је душа нашег огњишта — творац оне блажене атмосфере у којој се рађа и развија карактер у најбољу му облику. Она је самом конституцијом својом позвана за најблагородније улоге, да зрак њена ока растерује мрак око нас, да топлота њене руке озебле загрева, а нежност и учешће срца јој бол и тугу блажи. Жена је прозвана „анђелом хранитељем“ бедних. И доиста, нико није тако готов да пружи руку нејакме, да дигне палог, и утеша пострадалог, као женска страна. Карактеристично је по њену природу и то што уздаси беднога и болнога вечно призивају женску помоћ..., Кад је чувени афрички путник, *Мунго Парк*, залутао у једно црначко село и одатле од људи истеран био да, гладан, жедан, и изнемогао проведе ноћ у шуми код дивљих зверова, њега је срела и на њ се сажалила једна црница која се с рада у мрак дома враћала, одвела га у своју колебу и ту га склонила, нахранила и насојила. Него, ако највише особине женске јесу моралне душевне природе, опет је, и то за њено рођено добро и срећу пужно, да се самосталности научи, да свој карактер истеше и ојача, сопственим напорима. Не би било желети, баш и кад би било могућности, да се затворе сви путеви љубавне силе; нити самосталност, као та ва искључује позив људског срца. Али срећа женска, као год и мушка, зависи у великој мери од личног савршенства у карактеру. Самосталност је снага која извире из обраде умних и душевних дарова, а као таква, она наравно, само може да послужи, допринесе, свестраном успеху у животу, жени колико год човеку. Ну, да би се одржао високи ниво чистоте у друштву, васпитање оба

пола мора тећи сложено и упередно. Чедност женску мора пратити чедност мушка. Исти морални закон мора важити за оба двоје подједнако. Јер сами основи добродетељи заљуљали би се кад би се мушкоме могло дозволити оно што је женскоме забрањено... Ми се овде дотичемо предмета врло тугављиве природе. И ако је од свеопштег и најдубљег интереса по човештво, њега моралиста избегава, учитељ од себе одбаја, а родитељ ђутом прелази. Љубав полна сматра се као пешто о чему се не сме пред млађима прословити, и наша се деца остављају да попрну своје знање о овом 'природном закону из којекаквих романа и приповедака. И ма да сама природа ту војује противу сваке формалности и стеге, ипак је могуће улити омладини такве појмове о карактеру да она, бар, буде кадра разликовати праву љубав од лажне. Не велимо да је могуће научити млад свет да, кад се заљуби, да се паметно заљуби, али је могуће научити га да се брани од ових опасних страсти које лено име „љубави“ посе. Љубав, како се данас та реч разуме и заслужује име које јој је одавно дато — име „будалаштине“; али љубав у својој чедности, искренности и узвишености, није само плод већ и доказ моралне вам вредности. То је победа несебичне, благородне над себичном, над саможивом, природом нашом!

(Наставиће се).

ПОДЛИСТАК

СРБИЈА

у

ДЕВЕТНАЈЕСТОМ ВЕКУ

НАПИСАО

Сен-Рене Таљандије

(Наставак)

ПЕТИ ДЕО

Пад кнеза Милоша.

IV.

Пут Милошевог у Цариград. — Његови односи са султаном Махмудом — Његови упечатлици. — Повратак у Србију. — Нов десептизизм. — Устав од 1835, и ако стварно укинут, улива и доље велике неповерење Аустрији и Русији. — Неумешност Аустрије, која игра улоге петроградског кабинета. — Француска и Инглеска наизменично прате политику руске у Србији. — Консул руски из Бугарешта позива прате политику француске у Србији; а Инглеска шаље свој консула у Београд. — Мисија кнеза Долорунго на Милошеву двору. — Хоће да се плуни од Милоша нов устав који би дао власт његовим непријатељима. — Лорд Палмерстон куражи Милоша на отпор. — Дипломатска битка у Цариграду. — Русија побеђује. — Милош пада.

Онога истога дана кад је Милош узаконио свој устав — а то је било на састанку 14 ог фебруара 1835 год.

— он је питао скупштину о целисходности свога пута у Цариград? Султан Махмуд изјавио је жељу, да га види на свом двору, па, треба ли он да се одазове томе позиву? „Не иди, господару“, — одговараше му скупштинари. „Пошли, ако мора бити, кога од твоје браће ил' синова, али сâм не мећи главу у торбу. Ти нам требаш. Не иди.“ Милош се нађе у великом чуду; јер и саветници око њега говораху му исто, и ако из разних побуда. Једни су се бојали турских засада; а други, као Давидовић, и без приписивања Махмуду каквих мрачних умишљаја, стре или су да углед српског поглавара не претрпи тиме каква уштраба. Они су се питали: како ли ће се наћи њихов књаз-сељак на једном господском двору, и у блеску турског етикета? Давидовић је још зебао да Милош, при свој финоћи и ладнокрвности му у преговорима, не покаже своју слабост и поведе за онима који умеју да му подиђу, те да се тако не изда и открије Турцима право материјално стање Србије. Крагујевачка влада једнако се бринула како ће да напуни државну касу; али се и из свакојаквих разлога старала, да Турци то како не осете. Међу тим, књаз, у патријотску му заносу могао би излетити и исповедити за шта би се после кајао.

Под притиском својих пријатеља, Милош је оклевао; али га непријатељство руског кабинета преломи. Он увиде нужност ове посете султану. Он, истинитивно, осети, да му ваља осигурати благонаклоност сузерена, како би лакше одолевао навали својих покровитеља. Па онда, колико ту има ствари са којима се он на овом путу може упознати! Само то што ће видети лично султана Махмуда, што ће бити примљен тамо са кнежевским почастима и добити нове потврде из руку оног падише под којим се Исток препорађа — колико је у тој помисли морало бити искушења за једнога Милоша Обреновића! И политика, и радолалост, и извештај врло оправдани понос — све га је то упућивало на Цариград.

Дакле, Милош уреди своје ствари, постави намесништво, и за главне му чланове свога брата Јеврема и Милету Радојковића — једног од оних завереника које се он надао задобити великодушним понашањем — и оде на пут 10 Јула 1835 године. По што се решио да иде у Цариград Дунавом и Црним морем, то се укрца у лађу код Видина на турском земљишту. Његова породица, гарда, и велики број кнезова и кметова пратили су га до границе. Свуда на путу, — кроз Неготин, Видин и сва дунавска места гди лађа стаје — дочекиван је најласкавије. Слава имена његова пленила је источњачка уображења. Паше су му указивале кнежевске почасти; а Хришћани су излазили да виде човека који је нагнао султана да призна независност Срба. У Видину Хусејин-паша, страховити истребилац Јаничара, и један од највиђенијих личности на двору Махмудову, гостио га је неколико дана најбогатије. Тај је човек, као и Милош, никао био из најнижих слојева народа, па је показивао како високо цени кнеза Србије. У Варни, и пре него што ће се се отиснути на море, Милош оде у грчку цркву. Ту га на прагу црквеном дочека владика окружен свештенством и огромном масом хришћанска народа, поднесе му јеванђеље и свете иконе које он побожно целива, а за тим га уведе у храм уз појање псалмама посвећених дочеку владалаца.

Стигав у сам Цариград, Милош би примљен велико-лепно. Један од паша, који су га још на путу частили били, сад му стави на расположење један богати летњи-ковац свој на обалама Босфора. Ту кнез и одседне. Осим послуге пашине, која је сва била ни ногама, Порта, од своје стране, прида му два јерменска банкера који су се имали бринуте о финансијама њеног гостопримства за сво време бавлења кнежева у Цариграду. И велики везир и највиши достојанственици царства похиташе да пожеље добродошлицу, док прва аудијенција код султана би заказана за 16-ти Август, у летњем дворцу. Махмуд, седећи на дивану, имао је на себи царски биџиш, велики кордон нишама и церемонијални фес.

После убичајеног поклона, Милош, стојећи право између зета Султанова Халил-паше и Серафим-паше изговори на српском језику поздрав који Аврам Петровић преведе на грчки, а са грчког на турски кнез од Самоса Богосиди, драгоман Портин. Тај поздрав гласи:

„Велесилни царе! Воља Свевишњег досудила ми је неочекивану срећу, да пред ваше лице могу изаћи као представник свога народа. Моје је срце препуно радости, што ми је дозвољено да могу изразити Вашем Величанству, моме пресветлом цару, осећаје признања с којима сам, заједно с мојим народом, задахнут према вашим добротинствима. Зрак мудрости и правде са којим вас је Свемогући обдарио, растерао је мрачне спорове који су раздирали ваше народе, и засновао установе којима се даве сви цареви и сви просвећени народи. Ваше име живиће и славиће се у историји као име цара реформатора. Као глава српског народа, која ужива високо поверење и наклоност Вашег Величанства, ја сам дошао да вас молим да примите израз нашег синовљег признања.“

Султан је са достојанством и топлотом одговорио на овај поздрав:

„Добро ми дошао кнеже Милоше! Ја се радујем да из твојих уста чујем о таквим осећајима Срба. И докле год ти будеш трајао на путу твојих дужности, ти можеш стално рачунати на моје очинско расположење, и царско старање — онакво какво суверени и дугују својим васалима и поданицима које им је Бог поверио.“

Милош је, по источњачком обичају, донео био Махмуду богате поклоне, и то такве — да је овај хвалећи галантносћ српског кнеза рекао: Ови су поклони њега достојни јер су, као и он, велики!* За овим је дошао мање свечац пријем, на нарочити разговор између султана и његова госта, и гозбе у којима је Махмуд учествовао са стране, не као какав перфидни надзорник — јер се знало за његово присуство — него као радознали сведок, као посматрач, који воли да се упозна са светом око себе. По што закон муслимански, који су улеме тако строго чувале, није допуштао глави правоверних да седне за истим столом са својом рајом, Махмуд је жалио што му се измиче таква прилика да стече суд о кнезу Милошу. Он га је, међу тим, и гледао и слушао, и, ако су наши извори тачни, стекао о њему високо мњење. Он га је оценио као човека достојна да схвати његове реформе и да се за њих

заинтересује. Он не хтеде, чак, пустити друге да му покажу разне заводе које је створио, као арсенал, војне радионице итд. — У радионици за опрему војничку, он изабере себи један пар чизама, па их поклони кнезу; из арсенала поклони му шест топова разног калибра, заједно са запрегом и целим прибором. Сви ови знаци пажње, чак и најпростији, имали су свој значај и своју вредност — е долазе од главе правоверних и адресују се глави српске раје, ономе, који је привлачио на се погледе свију хришћана на северу царевине.

Милош је отишао из Цариграда као опијен. Шта он сад мари што га Русија поткопава? Махмуд одобрава његову политику — о томе он није могао више сумњати. И чим се вратио у Крагујевац он са новом енергијом предузима управу послова. Турска му је остављала готово са свим одрешене руке у унутарњем уређењу земље, и само је условљавала да он буде веран васал султанов. На тај начин он је могао, како је год хтео, држати или мењати устав од 1835. Са променом устава могао би се он доиста опростити неколико незгодних му тачака, ала тај би корак био акт зависности према Русији и Аустрији, које су и онако горко осуђивале дотична револуционарна начела. Дакле, он се реши да га одржи, привремено бар, и док сама земља не затражи његово укинуће. Донде, пак, он предузме да поправи његове зле стране, тумачећи га по својој вољи и без свака обзира. Управо, и тешко свакоме саветнику државном који би пробао да одбрани буквални смисао устава, те тиме правио сметње управи диктатора! тешко и свакоме заверенику од 1835 који би и за тренут заборавио дуг свој према кнезу! Свако његово дело према њима изгледало је као оно: „ја сам вам опростио, и вратио вас на високе положаје, које сте противу мене употребили; ви сте ми за све дужни. Имајте на уму?“

Стари деспотизам беше, дакле, поврћен; па, како се овај деспотизам без муке слагао са револуционарним мерама, које год сељачкој маси, то, опозиција буде савршено обезоружана. Као што знамо та је опозиција била једна олигархијска факција, која је врло мало учешћа заслуживала — по што је жртвовала српску ствар руској политици — а која је после, дошав једном на власт, починила куд и камо веће грехе од Милоша. Како му драго, несрећа је била за Милоша, несрећа је била и за Србију, што њен кнез не умеде уклонити властољубце редовним, законитим, путем, и без скоро непрекидног гажења устава. Ми то велимо, јер кнез, тако радећи, пружаше оружје противу себе својим непријатељима у Петрограду.

У страху од неограничене воље Милошеве два стара завереника реше се да се селе из земље. У заман су они заузмали положаје, оглашене за непокретне; они су добро осећали да с коришћу могу радити на својој освети споља а не унутра. Стојан Симић и Ђорђе Протић оду из земље и настане се у Букарешту, код руског консула и на врелу сметака које спремаху пад наследнога кнеза Србије.

(Наставиће се)

* Види за овај податак Ранкеову историју „Die Serbische Revolution“ стр. 352.

Г Л А С Н И К

(Нова банкнота од 10 динара)

По одобрењу господина министра нардне привреде од 11-ог овог месеца Пбр. 1874. Привилегована Народна Банка Краљевине Србије почеће 21-ог овог месеца да пушта у течај сталне банкноте од 10 динара.

Поред ове сталне банкноте остаће у течају и досадашња привремена банкнота од 10 динара до даље објаве банчине.

У главном ово је опис сталне банкноте:

Стална банкнота од 10 динара штампана је плавом бојом на жућкастој хартији у величини од 14—9.5 сантиметара. У хартији има и водотисак (филигран), на средини при дну, који представља женску главу грчког типа.

Даље, *лице* банкноте овако је:

На левој страни, између два архитектонска стуба, стоји женска слика, која представља Србију. Слика је са круном на глави, заогрнута краљевским плаштом, у десно (руци држи штит а у левој мач. Ка њој је окренута поменута глава у водотиску.

На десној страни, такођер између два архитектонска стуба, стоји најуре оздо троје деце са алатима, што представља радиност, земљоделство и риболов, а над њима четврто дете у лету што представља трговину. Иза тога види се манастир Студеница.

На средини, између тога што је лево и десно и више водотиска, стоји штампан овај текст с потписима: „Привилегована Народна Банка Краљевине Србије“ *плаћа доносиоцу десет динара у сребру. Београд 14. јануара 1887. Гувернер Ф. Христић. Члан управе Јозо Кршмановић.*

Лево, испод оличене Краљевине Србије стоји штампано: „Закон од 23. септембра 1885.“ а десно испод

деце: „§. 145. кр. зак.“ „Фалсификоване банкнота казни се робијом.“

А на четири места близу угла стоје унакрено једнаки бројеви и бројеви са словима напред а на средини између редова наведеног текста речи: „Краљевине Србије“ и „плаћа доносиоцу,“ стоји контролни број.

Намче банкноте овакво је:

И с леве и с десне стране, између архитектонских стубова, стоји по један српски двоглави орао, са краљевском круном на глави и штитом у средини.

Испод орлова стоји број 10.

У средини, између овога, стоји овај француски текст: „Banque Nationale Privilegiée du Royaume de Serbie Dix Francs,“ а око горње половине уоквиреног водотиска стоји штампано: Payables—en—argent—à—présentation.

Горе, у архитектонским шарама у средини, налази се знак трговине (Меркуров штап) и у овим шарама с обе стране овога знака стоји опет број 10.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

ДОБРО-БОСАНСКИ ИСТОЧНИК

Лист за црквено-просвјетне потребе српско-православног свештенства у Босни и Херцеговини.

Изази једанпут месечно.

Цена 2 форинта годишње.

Претплату ваља слати *Конзисторији у Сарајеву.*

Због непредвиђених тежба овај број листа није могао на време изаћи.

НАРОДНА БАНКА

	Преглед стања на дан 22 септембра 1887. године			сравњено са	
	И М О В И Н А		Д У Г	прош. им стањем	
Главница			20,000.000		
Акције			20,000.000		
Привремене акције			10,000.000		
Акционари					
Банкноте у течају у злату	динара	243.660	—	—	7.7 0
„ „ „ „ сребру	„	8,056.230	—	+	288.240
Благајна у злату	„	977.813	3	+	104.365
„ „ „ „ сребру	„	3,583.302	22	—	55.928 69
Стране вредности и салда страних кона.	„	184.170	66	+	66.621 62
Лисница у злату	„	1,420.069	38	—	4.584 54
Лисница у сребру	„	2,512.950	20	—	44.355 68
Зајмови на државне обвезнице у злату	„	2,361.054	—	+	7.540
Зајмови на државне обвезнице у сребру	„	231.129	—	×	36.612 80
Текући рачуни у Београду			427.719	78	—
Менице за наплату			11.362	94	—
Кауције			103.875	—	—
Полагачи кауција					103.875
Оставе просте			1000	—	—
Остављачи простих остава					1000
Оставе по текућим рачунима			834.230	05	—
Остављачи по текућим рачунима					834.230 05
Резервни фонд					5.230 56
Вредности резервног фонда			3.961	75	—
Положене акције српске Народне Банке					— 15.058 06
Полагачи акција „ „ „					
Разни рачуни			89.367	41	—
			39,244.225.	61	39,244.225
				1	